
NINOVE BURCHTDAM

2017189

**Archeologienota met beperkte
samenstelling
Programma van Maatregelen**

Pieter LALOO

Project:

Ninove Burchtdam 46

Opdrachtgever:

SHM Denderstreek

Heilig Hartlaan 54

9300 Aalst

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)

Pieter LALOO

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoud

INLEIDING.....	4
INLEIDING.....	4
Programma van maatregelen.....	5
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen....	5
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek	5
1.2 Impactbepaling.....	5
1.3 Maatregelen	8
2. Programma van maatregelen voor de werfbegeleiding.....	9
2.1 Uitvoeringsmodaliteiten.....	9
2.2 Raming.....	10
2.3 Criteria niet-uitvoering.....	10
2.4 Risicofactoren.....	10
2.5 Voorstel tot deponeren archeologisch ensemble.....	11

INLEIDING

De initiatiefnemer wenst binnen het projectgebied een stedenbouwkundige vergunning aan te vragen voor het slopen van het gebouwenbestand en de betonverharding ter hoogte van de Burchtdam 46 te Ninove.

De oppervlakte van het perceel en van de geplande ingrepen (gebouwen) bedragen respectievelijk 3440 m² en ca. 720 m². Hiermee worden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerendergoeddecreet voor wat betreft de oppervlakte van het perceel en aan geplande bodemingrepen overschreden en is de opmaak van een archeologienota noodzakelijk. Het projectgebied bevindt zich immers binnen de vastgestelde archeologische zone van Ninove waardoor drempelwaarden gelden van resp. 300 en 100 m² voor wat betreft oppervlakte perceel en ingrepen.

Conform het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2016 dient omwille van die reden een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd dat resulteert in de opmaak van een archeologienota. GATE werd door de initiatiefnemer aangesteld om deze archeologienota op te maken.

Elke archeologienota, steeds opgebouwd uit twee delen, vormt de eindfase van een traject van archeologisch vooronderzoek, inclusief assessment, en wordt ter bekrachtiging ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De doelstellingen van een archeologienota zijn een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen binnen dit traject en een inschatting te geven van de waarde van het aangetroffen archeologisch erfgoed, inclusief een wijze voor de omgang daarmee. In het Programma van Maatregelen wordt het advies tot verder onderzoek of vrijgave opgebouwd en gemotiveerd.

Programma van maatregelen

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

Op basis van het verslag van resultaten wordt in onderhavige tekst geargumenteed dat het onderzoeksgebied onvoldoende is onderzocht om een gefundeerd inzicht te krijgen in het archeologisch potentieel van het gehele projectgebied. Aldus wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een werfbegeleiding tijdens en na afbraak en uitbraak van het bestaande gebouwenbestand. Deze werfbegeleiding moet plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning. De bouwheer en diens aannemer dienen daartoe voldoende middelen en ruimte te voorzien in hun werfplanning voor het uitvoeren van de nodige archeologische registraties.

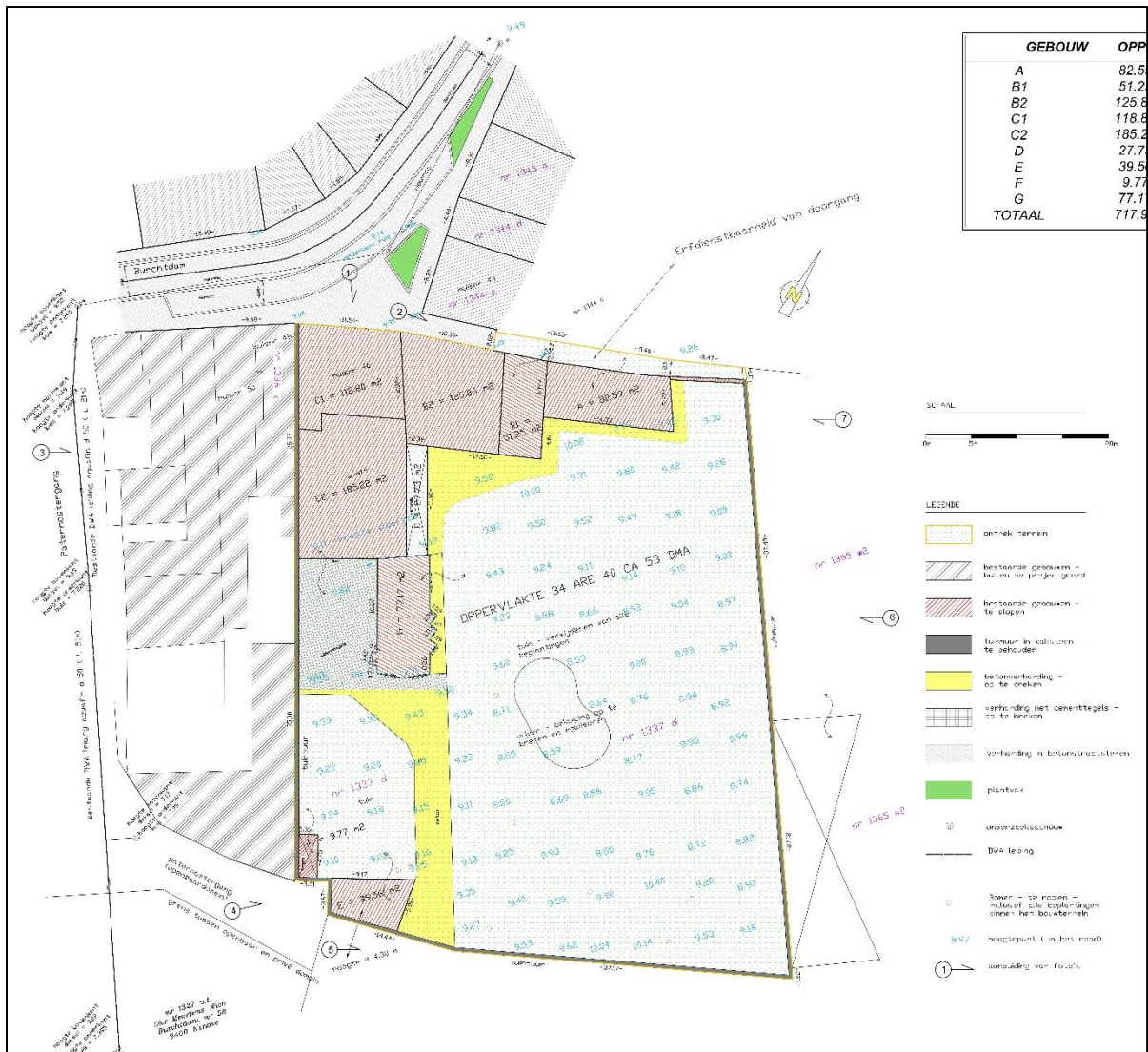
1.2 Impactbepaling

De initiatiefnemer plant de afbraak van het gebouwenbestand ter hoogte van de Burchtdam 46 te Ninove. Zowel de gebouwen, waarvan sommigen met aanwezige kelders, als de buitenverharding met cementklinkers en betonpaden worden uitgebrouwen. In het tuingedeelte worden bomen geroid en alle beplantingen verwijderd. De bekuiping van de vijver wordt uitgebrouwen en de vijver opgevuld en geëgaliseerd.

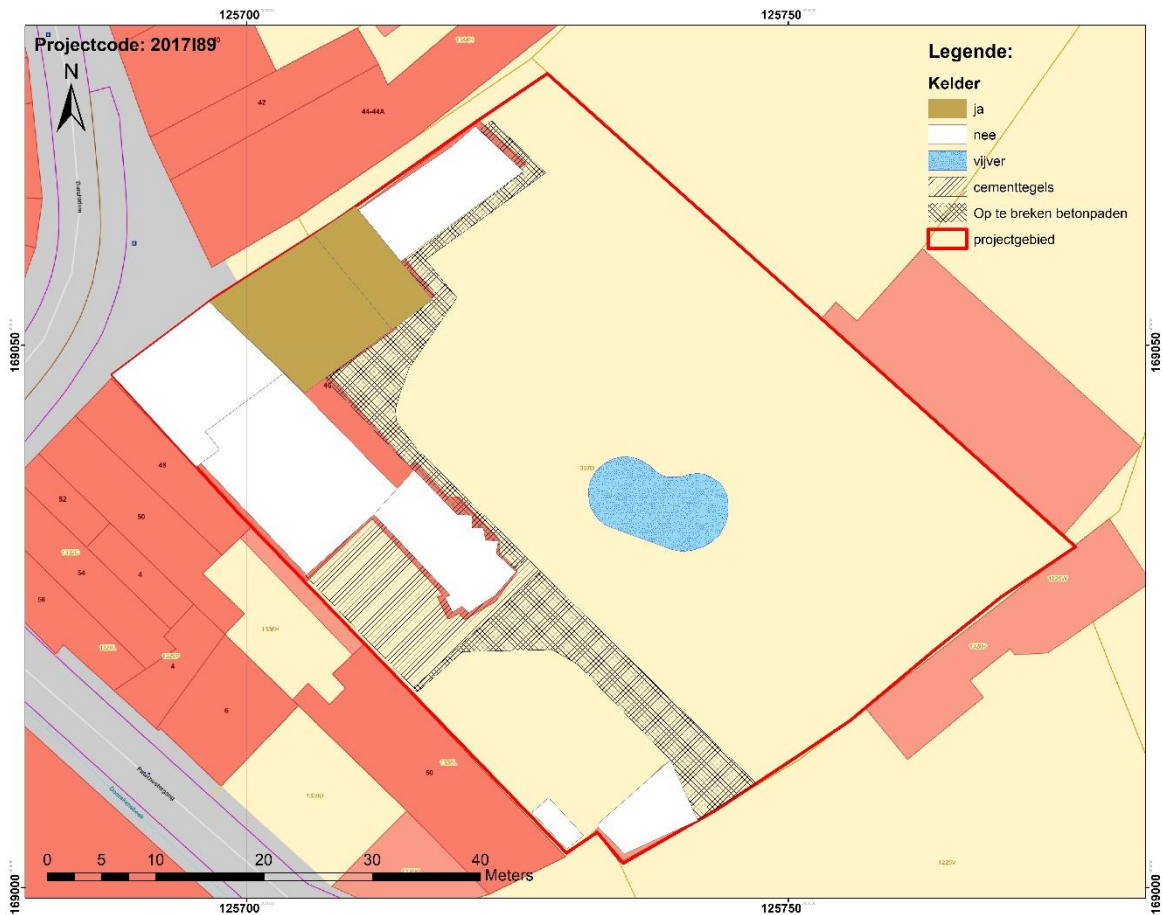
Een gedeelte van het gebouwd gedeelte is onderkelderd. In deze zones kan uitgegaan worden van een verstoring tot min. 2 m diep onder het maaiveld. Ter hoogte van de niet onderkelderde bebouwde gedeeltes kan uit gegaan worden van een verstoring van de ondergrond tot min. 0,6 m onder het actuele maaiveld.

Ter hoogte van de terrassen kan een verstoring tot min. 0,4 m verondersteld worden.

De impact van de geplande sloopwerken betreft dus het afbreken van opstaande en ingegraven structuren. Hierbij dient een zekere marge genomen te worden. Bij uitgravingen wordt steeds iets dieper en breder gewerkt dan de aanwezige te verwijderen structuur.

Figuur 1. Gedetailleerd overzicht van de geplande sloopwerken (bron: SHM Denderstreek & architectenbureau Grosjean).

Figuur 2. Weergave van de uit te breken structuren per soort. De onderkelderde delen van het huis zijn in het bruin aangeduid.

Ook het tuingedeelte wordt in het kader van deze sloopvergunning bouwrijp gemaakt. Hiertoe worden bomen en struikgewas gerooid. De impact hiervan is afhankelijk van de manier van rooien. Indien bomen en struiken gerooid worden tot net boven het maaiveld en de stronken en wortels daarna worden uitgefreesd of nog beter uitgeboord, is de impact op eventueel archeologisch bodemarchief eerder miniem, gezien de ingreep dan beperkt blijft tot het reeds door het wortelstelsel verstoorde gedeelte van de ondergrond.

Bij het louter uit trekken van bomen en struiken kunnen grote gaten gecreëerd worden in de tuin die groter zijn dan enkel het wortelstelsel en hierdoor eventuele archeologische sporen en vondsten kunnen blootleggen en/of verstoren.

In elk geval is de tuin in zeer verwilderde staat en dienen de aanwezige bomen, planten en struikgewas eerst verwijderd te worden vooraleer verdere werken en/of onderzoeken zouden kunnen plaats vinden.

1.3 Maatregelen

We adviseren enerzijds maatregelen voor het verwijderen van de begroeiing in het tuingedeelte en anderzijds maatregelen voor de uitbraak van de funderingen, kelders en paden.

Een aangepaste manier van snoeien en vellen van bomen en struikgewas kan schade aan eventuele sporen en/of structuren aanzienlijk beperken of ervoor zorgen dat er helemaal geen schade is. Als de bomen en struiken gerooid worden tot net boven het maaiveld en de stronken daarna worden gefreesd of nog beter uitgeboord dan wordt schade vermeden of in elk geval beperkt.

Voor de uitbraak van de terrassen, funderingen en kelders adviseren we een werfbegeleiding waarbij bij de af- en uitbraak van de funderingen, kelders en paden en terrassen archeologische observaties kunnen worden gedaan en ook ruimte is voor noodzakelijke registraties in desbetreffend geval. De bouwheer, diens aannemer afbraakwerken en de uitvoerder van de archeologische werfbegeleiding dienen hieromtrent voorafgaand aan de werken duidelijke afspraken te maken.

Ook de uitbraakputten moeten indien noodzakelijk na uitbraak machinaal en/of manueel worden opgeschoond zodat de vlak- en putwandregistraties kunnen plaats vinden vooraleer deze terug gedicht worden.

2. Programma van maatregelen voor de werfbegeleiding

2.1 Uitvoeringsmodaliteiten

Voor de werfbegeleiding lijkt het ons aangewezen dat deze start vanaf het moment dat de bovenbouw van de aanwezige gebouwen is afgebroken en het puin daarvan reeds is verwijderd.

Bij de uitbraak van de terrassen en paden aan de tuinzijde buiten dient een archeologisch team aanwezig te zijn. Met behulp van de kraan van de aannemer afbraakwerken dient het uitbraakvlak opgeschoond te worden en vervolgens geregistreerd volgens de bepalingen voor opgravingen en werfbegeleiding in de Code van Goede Praktijk. De kraan dient daarom te beschikken over een platte kraanbak van 1,8 à 2 m breed.

Bij de uitbraak van de vloeren en de funderingen dienen de archeologen ook aanwezig te zijn om waar nodig de werken tijdelijk stil te kunnen leggen om de nodige observaties en registraties te kunnen doen. Onder bestaande vloeren kunnen immers oudere vloeren of muren en/of funderingen aan het licht komen die archeologisch relevant zijn. De archeologen dienen ter plaatse te zijn om te zien of er bij de uitbraak van de bestaande gebouwen dus geen restanten van eventuele oudere (middeleeuwse en/of postmiddeleeuwse) bebouwing worden mee uitgebroken zonder de nodige registraties.

Hetzelfde geldt bij de uitbraak van de kelders.

Verder dienen ook de grondvlakken en putwanden van de uitbraakputten opgeschoond te worden (machinaal en/of manueel) zodat deze geregistreerd kunnen worden. Voor de diepere delen (uitgebroken kelders) kan het noodzakelijk zijn om hiervoor bronbemaling te voorzien zodat de werkput niet onder water loopt (hetzij grondwater hetzij regenwater).

In die uitbraakputten kunnen waar noodzakelijk ook enkele manuele boringen worden gezet om na te gaan of er dieper in de bodem nog archeologische relevante niveaus aanwezig zijn en tevens kan hierbij gecontroleerd worden hoe de natuurlijke bodem er is bewaard en is opgebouwd.

Belangrijk bij een dergelijke manier van werken is een goede communicatie tussen de bouwheer, diens aannemer afbraakwerken (een eventuele onderaannemers) en de uitvoerder van de archeologische werfbegeleiding zodat de archeologen op de juiste tijdstippen kunnen aanwezig zijn om de nodige observaties en registraties uit te voeren.

Het archeologisch team dient minstens te bestaan uit twee archeologen. Hiervan heeft de archeoloog-veldwerkleider ruime aantoonbare ervaring als leidinggevende met archeologisch onderzoek in stedelijke contexten. Daarnaast dient ook een archeoloog-assistent aanwezig te zijn. Een aardkundige dient ingezet worden voor de registratie van de diepere putwandprofielen.

Bij het aantreffen van goed bewaarde relevante archeologische structuren kan het nuttig zijn om extra archeologen tijdelijk in te zetten zodat de registraties sneller kunnen uitgevoerd worden.

Daarnaast dient ook een fysisch-antropoloog en/of een conservator op afroep aanwezig te kunnen zijn indien de situatie daarom vraagt.

2.2 Raming

Het is moeilijk om op voorhand de te voorziene werkdagen voor deze werfbegeleiding in te schatten. In elk geval dient de nodige voorbereidingstijd voor onder meer overleg en werfvergaderingen voorzien te worden.

Voor de werfbegeleiding bij de afbraak en uitbraak van terrassen, paden, funderingen en kelders zijn de archeologen enerzijds afhankelijk van het tempo van die afbraakwerken en anderzijds zullen die afbraakwerken ook afhankelijk zijn van de aard en complexiteit van eventuele archeologische structuren, sporen en/of vondstenconcentraties die bij die uitbraak aan het licht kunnen komen.

Daarom wordt best gewerkt met posten in vermoedelijke hoeveelheden voor wat betreft het veldwerk.

Voor de registratie van de vlakken en putwanden van de putten en kuilen die ontstaan na uitbraak kan gerekend worden op ca. één à twee werkweken voor een team van drie archeologen.

De benodigde rapportagetijd zal ook recht evenredig staan t.o.v. het geleverde veldwerk en de aard en complexiteit van aangetroffen sporen en structuren. Algemeen kan uitgegaan worden van een rapportagetijd van 1/3 tot de helft van de mandagen veldwerk

Er dienen ook stelposten voorzien te worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie als dit noodzakelijk en nuttig blijkt. Hiervoor kan best gerekend worden aan telkens 10 à 15% van het subtotaal bekomen voor het gepresteerde veldwerk en rapportage.

2.3 Criteria niet-uitvoering

De werfbegeleiding kan niet uitgevoerd worden onder onveilige omstandigheden. We denken hier bij aan instabiele putwanden en wateroverlast, maar ook aan eventuele verontreiniging die schadelijk zijn voor de gezondheid van het archeologisch team.

Hiervoor kunnen echter de nodige voorbereidingen en maatregelen getroffen worden.

Daarnaast kunnen de werken ook gestaakt worden of vervangen door een minder intensieve werfbegeleiding indien blijkt dat de locatie van de werken ernstig verstoord is door de 19de eeuwse en recentere bouwactiviteiten.

2.4 Risicofactoren

Zoals onder 2.3 werd gesteld kan wateroverlast een risicofactor vormen, voornamelijk bij de uitbraak van de kelders. Momenteel staat de grootste kelderruimte reeds grotendeels onder water. De aannemer afbraakwerken dient daarom in voorkomend geval te voorzien in afvoer van grond- en regenwater.

Een andere risicofactor betreft het feit dat het huidige gebouwenbestand gefundeerd is bovenop de restanten van mogelijke oudere bebouwing en dat die dreigt mee uitgebroken te worden zonder de nodige archeologische registraties. Daarom werd in bovengaannde paragrafen het advies gegeven tot archeologische werfbegeleiding tijdens de af- en uitbraakwerken van vloeren, funderingen en kelders.

2.5 Voorstel tot deponeren archeologisch ensemble

De opdrachtgever en de uitvoerder van de archeologische werfbegeleiding dienen/kunnen voorafgaand aan de start van de werken contact op te nemen met het Erkend Onroerenerfgoeddepot van de provincie Oost-Vlaanderen te Ename voor de deponering van het archeologisch ensemble van de archeologische werfbegeleiding.

Contactgegevens Erkend Onroerenderfgoeddepot Oost-Vlaanderen : erfgoeddepot@oost-vlaanderen.be - Lotharingenstraat 1, 9700 Ename (Oudenaarde).